

הלכות ראש השנה סימן תקצ תקצא

באר הגולה 10

ראשונה: ח *אם הפסיק בתרועה (ל) בין תקיעה לשברים *או שהפסיק בשברים (לא) בין תרועה לתקיעה, (לב) וכן אם הריע שתי תרועות זו אחר זו, או שתקע אחר התרועה תקיעה (ט) *במתעסק שלא לשם תקיעה והפסיק בה בין תרועה לתקיעה, או לאחר שתקע שלשה שברים (לד) *שתק (י) והפסיק ואחר כך תקע שברים אחרים ואפילו שבר אחד, בכל אלו הוי הפסק והפסיק גם (לה) תקיעה ראשונה: ט אם תקע שני תשר"ת או שני תש"ת או שני תר"ת בהגן וטעה בשלישי, יאינו צריך לחזור אלא לאחורון שטעה בו. *אם תקע בצד (יא) הרחב של השופר (לו) לא יצא: הגה וְאֶחָד שֶׁתַּקְעוּ אַמֵּר הַשְּׁלִיחַ-צְבוּר פְּסוּק (יג) [יג] 'אשרי העם ידעי תרועה' ו'אשרי' ומחזירין הספר למקומו:

א טור, וכן קטב
הרא"ש בחשוכה קל
ד סימן ט"ו ב הרבי"ש
החשוכה

תקצא סדר תפלת מוסף ביחיד, ובו ח' סעיפים:

א (א) *יתפללו הצבור בלחש תפלת מוסף ברכות, בושליח-צבור יתפלל גם-כן עמהם בלחש:

שערי תשובה

[יג] אשרי העם כו'. עין בטור שכתב עד תרום קרננו, וכ"כ אבודקום וכ"כ בסדר האר"י ז"ל וכ"כ בא"ר בשם מט"מ, והרבה נהגים כן:

מצינו בתרועה שיש לו לתקע, משא"כ בשעושה התרועה קדם השברים או בתרועות זה אחר זה לא יצא, וה"ה אם שמע ביתנים מה שלא צריך דהוי הפסק, עין סימן תקפח ס"ב. ואם טעה בתקיעות דאחר התפלה אין בכך כלום, רק בדמישם ומעמד הדין כן, עין ט"ו ומ"א: (יא) הרחב, וסימן: מן המצד קראתי זה: (יג) אשרי, והאר"י כתב שיאמר אשרי העם עד תרום קרננו:

באר הלכה

* או שהפסיק בשברים בין תרועה לתקיעה. עין במשנה ברורה דקאי אמר"ת, והוא מהש"י, ושאר אחרונים כתבו דהדין קאי גם אמר"ת, ויגזרו שיעשה שברים אחר התרועה דהפסיד גם התקיעה וראשונה, דכיון שיעשה מתחלה השברים-תרועה בדין שוב הוי הפסק על-ידי השברים: * במתעסק שלא לשם תקיעה וכו'. עין משנה ברורה מה שכתבנו בשם הפג"ח אבניהם, ומכל מקום לכתחלה בודאי טוב לחש לדעת המחבר, ועל-כן צריך לזהר במקום שכתבנו בסניט תכופין זה אצל זה²⁶, שלא יתקעו בבית-הכנסת אחת עד שיאמרו באחרת, דאם לא-יכן לא ישמעו על הסדר, דאף שאין מתקן לשמע לשם מצוה ואין ברצונו קלל לשמע, מכל מקום לדעת המחבר אפילו שמע במתעסק הפסיד התקיעות ששמעו²⁷ [ח"א]: * שתק והפסיק וכלי. עין במשנה ברורה דהיינו בשמי גשימות, כן מוכח בר"ן שדין הנה נובע ממנה, עין שם, ותמיה על הפרישה שפרש באפן אחר:

ולשברים. וכן יש מבצלי התקיעה שאינם ממהים במלאכה זו, וכשעושי תרועה מתחילין בו בקול ארף ונראה התחלתו כעין שברים, גם זה לאו שפיר עבדי: (לב) וכן אם הריע שתי תרועות זו אחר זו. דאף ששתייהם מענינא, מכל מקום כיון ששבר גמר אחת בכשרות, הוה השניה הויא הפסק²⁸. ודוקא כשהפסיק ביניהם, דאם עשאן בנשימה אחת הויא בתרועה אריקתא, ויכולתיה לענין שברים: (לג) במתעסק וכו'.²⁹ ומגן-אברהם מצד דיש להקל בזה דמתעסק לא חשיב תקיעה כלל, והוי לה כאלו שמע קול אחר ביתנים, דלא חשיב הפסק על-ידי זה: (לד) שתק והפסיק וכו'. הינו שהיה בשמי גשימות, דאם היה בנשימה אחת נחשב כאחת וכשר, דהרי יכול להוסיף כמה שברים, גדלעיל בסעיף ג. והוא הדין אם התחיל לתקע ואין הקול עולה יפה ומתחיל לתקע שנית, נחשבת הכל לתקיעה אחת³⁰ [אחרונים]: (לה) תקיעה ראשונה. ואם כבר תקע גם תקיעה אחרונה, אותה תקיעה עולה לו במקום תקיעה ראשונה³¹ וגומר משם ואילך על הסדר. ואם לא נזכר עד שעומד בסימן אחר, כגון שעומד בתש"ת ונזכר שטעה בתשר"ת, גומר לו הסימן ואחר כך חזר והוסיף תשר"ת פעם אחרת, ואף-על-גב שהפסיק באמצע הסימן דתשר"ת בקולות אחרות אין בכך כלום, כיון ששבר כל בכא בפני עצמו לא היה הפסק בקולות אחרות. ודע עוד, דבכל זה אפלו תקע בתקיעות דמלשם צריך לחזור, ולא נאמר דנסמך על תקיעות דמעמד, דכיון שברך על אלו צריך לעשותן כהגון, וגם בתקיעות דמעמד צריך לחזור דהם עקר³², אבל אם טעה בתקיעות שאמר התפלה אין בכך כלום³³ [מ"א ושי"א]: ט (לו) לא יצא. דכתיב 'והעברת שופר תרועה', וקבלו חז"ל דרועה לומר דרך העברתו, כלומר דדרך תמונת גדולו שהאיל מעבירו מתיים בראשו כף צריך לתקע בו, דהיינו במקום הקצץ [ח"א בשם הר"ן והירושב"א בסוכה], וגם רמז לדרך: "מן המצד קראתי זה":

א (א) יתפללו הצבור וכו' תשע ברכות. לאפוקי מאיזה פוסקים שסוברין שבלחש לא יתפללו רק שבע ברכות כמו בשחירת. מקום שנוהגין שהקהל מתפללין עם השליח-צבור בשנה והשליח-צבור תוקע וטעה, (ב) אסור לשות באמצע ולגער בו, דכך יצאו בתקיעות דמלש"ב, ואף

שער הציון

לכך השבר אחד הוא ענין תדש, ותתם מירי שיעשה כח אחד. ולעניית דעתי ברור דהוי רמז הפג"ח אברהם בסעיף-קטן יא כמה שכתב: אבל אם הכל נעשה בתקיעה אחת אפלו התחיל להריע בשר, כמו שכתב בסעיף ה. ועין במתניתין השקל דין זה הוא בתשר"ת, וכאן תלא מירי שיעשה השברים בהגן ומה קלקל ש התחיל להריע בתשר"ת? אלא נראה פגוטה, דמחלק מהא דכאן פוסל בהוסיף שבר אחד אף שהוא מענינא, ובסעיף ז אינו קללל מה שהתחיל להריע ולא חשביון לו הפסק, אלא דשם מירי שלא הפסיק בין השני שברים וכן התרועה אלא שהתחיל להריע בתקיעה אחת, וכאן קללל כמה שהפסיק ואחר-כך חזר לעשות השבר. והפרי מגדים רעה להוליה מדברי הפג"ח אברהם זה דין תדש, ושאר אחרונים אינם סוברים כן: (ב) מגן-אברהם בשם רש"א:

הלכות ראש השנה סימן תקצ תקצ תקצא

ביאורים ומוספים

וביאר הגר"ג קרליץ, שלפי הטעם שמשמע מהמשנ"ב (ומהמג"א), אם שהה קצת התקלקלה התקיעה וצריך לתקוע שנית, ואילו לטעם השני אין צריך. וסיים, שאף שמדינא יש להקל בדבר, מ"מ העולם נוהגים להחזיר לתקיעה הראשונה על כל קלקול, כדברי המג"א. ואף אם נתקל בתקיעה ויצא לו קול של שבר, דעת הגר"ג קרליץ (שם) שאינו נחשב הפסק.

[משנ"ב ס"ק לה]

תקיעה ראשונה⁽²³⁾ וכו', דהם עקר⁽²⁴⁾ וכו', אין בקף קלום⁽²⁵⁾.

(23) אמנם בשעה"צ לעיל (ס"ק כג) כתב שאם לא כיוון בתקיעה האחרונה של תשרית שתעלה לתחילת תשרי, אין היא עולה לו, מפני שנחשב כתקע בלא כוונה. אכן מבואר בפרשה (אורח) שכאן עלתה לו התקיעה, מפני שנפסלו כל התקיעות הקודמות וניתכן עד לחלק ששם התקיעה שייכת לסדר אחר.

(24) ומ"מ לענין לצאת ידי חובה מן התורה, מבואר לקמן (סי' תקצב ס"ק ג) שכבר יצא בתקיעות דמיושב נראה בשפת אמת (ראש השנה לג, ב ד"ה מי) שכתב שישנן שתי מצוות, ומדאורייתא יוצאים בתקיעות דמיושב, ומדרבנן יש מצוה להשמיע על סדר הברכות, וראה שו"ת התעוררות תשובה (ח"ג סי' שצא), ובספר מקראי קודש (ימים נוראים סי' כא). וראה לעיל (סי' תקפה ס"ק ב ו-יד).

(25) אכן לכתחילה, כתב האלף המגן (ס"ק מג) שיש להזהר שלא לטעות גם בתקיעות שלאחר התפילה, מפני שיש בהן מצוה מדרבנן.

וכן לענין הפסק בדיבור בשעת התקיעות, כתבו השו"ע לקמן (סי' תקצב ס"ג) והמשנ"ב שם (ס"ק יא) שאין להפסיק בין תקיעות דמיושב לתקיעות דמעומד, ובשעת התקיעות דמיושב דמעומד עצמן (וביאר בשעה"צ שם (ס"ק יד), שהטעם הוא משום שהעוסק במצוה ואינו רשאי להיפרד משם עד שיסיימה, אסור לו להפסיק עד שמסיים), ולא הזכיר במשנ"ב שם את דברי החיי אדם (כלל קמא ס"ט) שכתב, שנראה שאין להפסיק עד שמסיים את שלשים הקולות שלאחר התפילה. וראה מה שכתבנו שם.

[ביה"ל ד"ה כמתעסק]

שפתי כנסת תכופין זה אצל⁽²⁶⁾ וכו', הפסיד התקיעות ששפמע⁽²⁷⁾.

(26) ואם הקולות חלשים מחמת שנשמעים מבית כנסת שאינו קרוב ממש, או מחמת שהחלונות בבית הכנסת שנמצא בו סגורים וכדו', דעת הגר"ש קמנצקי (קובץ הלכות ימים נוראים פי"ב הע' כא) שיש להקל, בצירוף דעת הט"ו המובאת במשנ"ב לעיל (סי' תקפז ס"ק ז) וביה"ל שם (ס"א ד"ה ואם) שאין יוצאים בקול מרוחק וחלוש.

(27) אמנם, במשנ"ב לעיל (סי' תקפז ס"ק ז-ח) סתם שהרי זה הפסק רק אם כיוון השומע לצאת בקול שאינו ראוי.

סימן תקצא

סדר תפילת מוסף בביחיד

[משנ"ב ס"ק א]

תשע ברכות⁽¹⁾ וכו', דכבר יצאו בתקיעות דמ'שפמע⁽²⁾.

(1) ולכן מי שיכול להתפלל רק תפילה אחת בראש השנה או שחרית או מוסף, כגון רופא שנמצא במשמרת בבית חולים וזמנו דחוק, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ט סי' קכו) שבודאי עדיף שיתפלל מוסף, כיון שבתפילת המוסף כלולות שבע הברכות של תפילת שחרית אלא שיש בה תוספת של מלכויות וזכרונות ושפורות.

(2) ואף שאין לגעור בתוקע, כתב הכף החיים (ס"ק ו) שמ"מ המנהג הוא לעשות לו איזה תנועה וממילא הוא יבין שטעה ויחזור לעשות כהוגן.

[משנ"ב ס"ק ל]

בין תקיעה לשקרים⁽¹⁹⁾.

(19) אמנם, לענין מי ששמע תקיעות מכמה בני אדם, ושמע מהאחד תרועה לפני ששמע שברים מהשני, כתב בשו"ע לעיל (סי' תקפה ס"ב) שיש אומרים שלא יצא, העיר בביה"ל (שם ד"ה ויש אומרים) מדוע כאן סתם להחמיר ולא הזכיר שהוא רק דעת יש אומרים, ושיש ראשונים שחולקים. וכתב, שיתכן שלגבי השומע כמה תקיעות מכמה בני אדם, שההפסק הוא רק על ידי שמיעה, הדבר קל יותר, וצ"ע. והוסיף שעמד על זה הפרי"ח.

[משנ"ב ס"ק לב]

הו' השקפה הניא הפסק⁽²⁰⁾.

(20) ומי שהתחיל לתקוע תרועה והפסיק לאחר שלשה טרומיטין ושבו עשה תרועה ארוכה, כתב החיי אדם (כלל קמב ס"ב) שיש לחוש לדעת רש"י (המובאת בס"ג) שיצא בזה ידי תרועה וכן כתב במשנ"ב לעיל (ס"ק יג) שבדיעבד יצא. ואם כן כשמרע שוב הרי זה תרועה אחר תרועה ונחשב הפסק בסדר התקיעות. מאידך, הדעת תורה (כאן) כתב שכן שבתקיעת שופר צריך כוונה לצאת בתקיעה, אם כן כאן שרצה מתחילה לעשות ט' כוחות ולא רצה לצאת בג' כוחות, לא יצא, והוסיף, שביום השני של ראש השנה שהתקיעות אינן אלא מדרבנן, ובמצוות דרבנן כיון שהדין שאינן צריכות כוונה, יצא ידי חובה בתרועה הראשונה ונחשבת השניה להפסק. ובארחות חיים (ספינקא) כתב בשם הדרת קדש, שכן שהיתה לו כוונה מפורשת שלא לצאת בפחות מט' טרומיטין, מועיל הדבר אף בדרבנן שלא יצא בה, ועל כן אף ביום השני אינה הפסק.

אכן, בספר מקראי קודש (ימים נוראים סי' יח) כתב, שכיון שבשעת שמיעת כל כח כיוונו התוקע השומע לצאת ידי חובה, נחשב הדבר ככוונה לצאת במצוה ויצאו ידי חובה לדעת רש"י, אף על פי שלא רצו לצאת את כלל התרועה בתרועה כזו. ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' לח אות א) כתב, שאף אם אינה כשרה לתרועה, מ"מ יש להחמיר לכתחילה שהיא מפסיקה, כדעת השו"ע כאן שתקיעה כמתעסק מפסיקה את הסדר. וכן דעת הגר"מ טוקצינסקי (לוח ארץ ישראל) והגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פט"ז אות יב) שיש להחמיר כדעת החיי אדם ונפקא מינה מברביהם, כשמחזירים את התוקע במקום שמעיקר הדין אין צריך להחזיר.

[משנ"ב ס"ק לג]

קמתעסק וכו'⁽²¹⁾.

(21) ומי שטעה בתחילת הסדר ותקע תקיעה פעמיים, כתב הלבוש (ס"ח) שאם התקיעה השניה לא היתה כמתעסק, אין חיסרון בתקיעות, שכן השניה עולה לו לתקיעה, וכן נקט הגר"ש איערבך (הליכות שלמה ראש השנה פ"ב ארחות הלכה הע' 38).

[משנ"ב ס"ק לד]

ומתחיל לתקוע שנית, נחשבת הכל לתקיעה אֶתְתֵּם⁽²²⁾.

(22) משמע שהטעם שאינה נחשבת הפסק הוא משום שמסמך את התקיעה השניה לראשונה ונחשבת היא כהמשך התקיעה הראשונה, כשם שכתב לענין מי שמוסיף שבר בתוך כדי נשימה (וראה בטור ובמג"א ס"ק יא). אמנם, דעת הגר"ש איערבך (הליכות שלמה ראש השנה פ"ב סי' ט"ח) הגר"ג קרליץ (חוט שני ראש השנה פ"ד ס"ק ו) שאין הקול שאינו ראוי נחשב כהפסק, מחמת שהוא התעסק התכוון לתקוע כדיון. וכתב הגר"ג אברהם גורביץ (קול התורה חוברת סו עמ' קמ) שיתכן שהטעם שלא הזכיר המשנ"ב סברא זו הוא מפני שכשחוזר ותוקע בלי הפסק אלא באותה נשימה, יתכן שיש חיסרון בכך שאין לתקיעה השניה התחלה מפני שהיא המשך לתקיעה הראשונה, ועל כן כתב שמ"מ אין כאן חיסרון מפני שהכל כתקיעה אחת (וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק כו)).